

Shrnutí sektorového šetření v oblasti nealkoholických nápojů

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže na základě dozorové pravomoci dané zákonem o ochraně hospodářské soutěže zahájil dne 7. 10. 2016 sektorové šetření v oblasti nealkoholických nápojů v České republice. Důvodnou indicií pro provedení sektorového šetření byly zejména některé strukturální změny, které se v oblasti výroby a velkoobchodního prodeje nealkoholických nápojů v posledních letech udály a které s ohledem na nízké obraty některých spojujících se soutěžitelů nepodléhaly ex-ante kontrole ze strany Úřadu.

Vlastní sektorové šetření Úřad realizoval ve dvou fázích. V první fázi oslovil dodavatele nealkoholických nápojů za účelem stanovení jejich tržních podílů a ověření postavení v oblasti velkoobchodního prodeje nealkoholických nápojů na území České republiky v období let 2013 až první poloviny 2016 a také nalezení možných protisoutěžních problémů, pokud dodavatelé takové na trhu vnímají. V druhé fázi se Úřad obrátil na největší odběratele nealkoholických nápojů (obchodní řetězce) za účelem zjištění nejen zastoupení jednotlivých dodavatelů a druhů nealkoholických nápojů v obchodních řetězcích, ale i smluvních podmínek sjednaných mezi dodavateli a odběrateli nealkoholických nápojů, včetně rabatů a jejich výše, formy či četnosti. Úřad oslovené odběratele rovněž vyzval k vyjádření se k podmínkám existujícím na trhu nealkoholických nápojů či ke sdělení možných praktik omezujících fungování hospodářské soutěže.

Jelikož námitky dodavatelů nealkoholických nápojů směřovaly ke dvěma rozdílným segmentům trhu nealkoholických nápojů, přistoupil Úřad i v rámci sektorového šetření k prvotnímu členění trhu nealkoholických nápojů dle místa jejich spotřeby, tedy na on-trade trh¹ a off-trade trh². Tyto segmenty trhu se vyznačují rozdílnými charakteristikami danými nejen odlišnou výší cen nealkoholických nápojů pro konečné spotřebitele, odlišnými skupinami a jinou vyjednávací silou odběratelů – restaurace vs. obchodní řetězce, jinými tržními podíly dodavatelů, ale také tím, že na on-trade trhu se k obsluhované konzumaci nápojů přidávají i další služby spojené s odpočinkem, zábavou, společenskými kontakty, konzumací jídla apod., přičemž u konečného spotřebitele vytváří určité vjemové pocity, které mu nemůže poskytnout maloobchodní prodej – off-trade trh.

Namítané praktiky v rámci on-trade trhu spočívaly v uzavření daného trhu či ztěžování přístupu na trh, což bylo dovozováno z jednání dodavatelů nealkoholických nápojů (včetně piva), kteří měli s odběrateli (restaurační zařízení, hospody, bary apod.) údajně sjednávat dohody o výlučných odběrech (někdy ve spojitosti s dodáním výčepního zařízení či vybavením provozovny) či o poskytnutí nižší nákupní ceny nealkoholických nápojů podmíněné výhradním odběrem piva. Jediným respondentem byl za tržní anomálii označen značný pokles prodejních cen nealkoholických nápojů údajně v důsledku zahájení prodeje ochucených nealkoholických nápojů jedné konkrétní značky.

V rámci off-trade trhu nealkoholických nápojů byly namítány praktiky spadající spíše do oblasti řešené zákonem o významné tržní síle (cenový tlak, marketingové plnění, výše smluvních pokut). Okrajově bylo zmíněno ovlivňování cenových hladin z pozice největšího dodavatele nealkoholických

¹ On-trade trh nealkoholických nápojů zahrnuje dodávky nápojů určené spotřebitelům k jejich okamžité konzumaci v provozovnách pohostinských zařízení (restaurace, hospody, bary apod.).

² Off-trade trh nealkoholických nápojů zahrnuje dodávky nápojů např. velkoobchodům či maloobchodním provozovnám (obchody), které jsou určeny spotřebitelům k jejich pozdější (odložené) konzumaci.

Shrnutí sektorového šetření v oblasti nealkoholických nápojů

nápojů, kontrola nad umístěním paletových pozic s cílem omezit konkurenci či podnákladové ceny v případě sirupů.

V obou fázích sektorového šetření Úřad vyčíslal tržní podíly dodavatelů nealkoholických nápojů nejen ve vztahu k celému trhu nealkoholických nápojů, ale s ohledem na rozhodovací praxi vlastní a dalších soutěžních orgánů i ve vztahu k úžeji vymezeným trhům dle druhů nealkoholických nápojů; minerální a ostatní přírodní vody, v obou případech dále členěné na ochucené a neochucené, sycené a nesycené, dále s příchutí koly atd.

Úřad zjistil významné postavení největšího dodavatele nealkoholických nápojů, přičemž jeho tržní podíly jsou výrazné zejména v případě neochucených a ochucených vod. Shromážděná data ukázala spíše stagnující trend tržního podílu největšího dodavatele nealkoholických nápojů a naopak zásadní růst tržních podílů konkurentů dodávajících nealkoholické nápoje zejména pod privátními značkami obchodních řetězců.

Co se týká možného protisoutěžního jednání soutěžitelů působících na on-trade trhu, Úřad opakovaným šetřením neshledal námitky týkající se sjednávání dohod, jež mohou vést k negativnímu uzavření trhu, za důvodné. Ani další ojedinělé, důkazně nijak více podložené námitky nenacházely oporu v Úřadem provedeném šetření, resp. nemohly představovat indicie svědčící možnému narušení hospodářské soutěže ve smyslu zákona. Stejně tak Úřad nepřisvědčil ani námitkám vztahujícím se k off-trade trhu, resp. tyto nebylo možné z pohledu soutěžního práva, pro nenaplnění všech znaků skutkových podstat přestupků daných zákonem, pokládat za protisoutěžní. Rovněž nebyly objektivizovány údajně výhodnější podmínky poskytované největšímu dodavateli nealkoholických nápojů ze strany obchodních řetězců, které by ve svém důsledku mohly vést k dalšímu zvýšení prodejů nealkoholických nápojů daného dodavatele na úkor ostatních dodavatelů, a tím zvyšovat jeho tržní podíl, resp. posilovat silnou pozici na trhu.

I když výsledky sektorového šetření potvrdily významné postavení největšího dodavatele nealkoholických nápojů, resp. silné tržní podíly v rámci úžeji vymezených relevantních trhů, nebyly objektivizovány další okolnosti, které by mohly naznačovat narušení hospodářské soutěže ve smyslu zákona. Za zásadní pokládá Úřad vyjádření většiny oslovených subjektů, která potvrzovala existenci fungující hospodářské soutěže a silného konkurenčního prostředí na trhu nealkoholických nápojů.

Úřad tedy dospěl k závěru, že není třeba na trhu nealkoholických nápojů či jeho segmentech navrhnout opatření či doporučení vedoucí ke zlepšení soutěžních podmínek. Nelze však vyloučit, že tomu tak bude i v budoucnosti, a to s ohledem např. na možné podstatné změny soutěžních podmínek v důsledku dalších strukturálních změn na trhu nealkoholických nápojů v rámci České republiky.